

Umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytið

Skuggasundi 1

101 Reykjavík

Reykjavík 22. ágúst 2022

Efni: : Umsögn um áform um breytingu á lögum um menningarminjar (aldursfriðun minja), mál nr. 141/2022

Vísað er til tilkynningar í samráðsgátt stjórnvalda um fyrirhugaða breytingu á lögum um menningarminjar en þar kemur fram að tilefni þessa er endurskoðun á aldursfriðunarákvæði fornleifa í lögum um menningarminjar nr. 80/2012, svokölluð 100 ára regla. Við setningu laga nr. 80/2012 miðaði aldursfriðun við árið 1912 samkvæmt áðurnefndri reglu. Hefur viðmiðið færst nær í tíma ár hvert eftir það, eðli máls samkvæmt, og miðar nú við árið 1922. Af því leiðir að stutt er í aldursfriðun mikils fjölda steinsteyptra húsa og annarra mannvirkja í þéttbýli og sveit, sem og innviða úr fjöldaframleiddum efniviði.

Reykjavíkurborg leggur til að aldursfriðuð hús og mannvirkja verði bundin við 1918 líkt og aldursfriðun kirkna. Ef litið er til eldri laga um húsafriðun nr. 104/2001 er að finna í 2. mgr. 6. gr. skyldu húseigenda til að leita álits húsafriðunarnefndar ef húsið var reist fyrir 1918. Má ætla að það ártal hafi verið valið í ljósi þess að það ár öðlaðist Ísland fullveldi frá Dönum.

Reykjavíkurborg gerir það að tillögu sinni að við það ártal verði miðað vegna breytinga á gildandi lögum um menningarminjar þ. e. að kveðið verði á um það að öll hús sem byggð eru fyrir árið 1918 skuli vera friðuð. Með breytingu á byggingarreglugerð árið 1915 var kveðið á um það að óheimilt væri, nema með miklum ráðstöfunum, að reisa hús úr timbri í þéttbýli Reykjavíkur. Hefur verið miðað við það að upp úr því hefjist tímabil steinsteypuhúsa í Reykjavík og yrði 100 ára reglan í gildi mikið lengur yrði hún til þess að heil svæði steinsteyptra húsa féllu undir þetta ákvæði um friðun, en við það myndi tilgangur og sérstaða friðaðra húsa minnka mjög. Það yrði því vel til fundið að miða friðun húsa við ártalið 1918. Það er mat borgarinnar að aldursfriðun húsa geti einnig miðast við árið 1915, þegar framangreind breyting á byggingarreglugerð tók gildi, þar sem ekki var ætlunin að friða hús byggð úr steinsteypu. Því telur borgin því einnig möguleika að aldursfriðun verði bundin við árið 1915.

Einnig vill Reykjavíkurborg taka undir umsögn frá Sambandi íslenskra sveitarfélaga um sama málefni, þ.e. að fá samtal við ráðuneytið um frekari breytingar á lögum um menningarminjar er varða t.d. lögfestingu á heimild til að Skipulagssjóður taki þátt í kostnaði sveitarfélaga við fornleifaskráningu og einnig að skýra ferla við málsmeðferð við friðlýsingatillögur. Einnig þarf að uppfæra reglur nr. 620/2019 um skráningu jarðfastra menningarminja vegna skipulags og framkvæmda í samræmi við gildandi lög um menningarminjar og má þá nefna að sérstaklega 3. mgr. 2. gr. reglnanna á sér ekki stoð í lögum um menningarminjar.

Reykjavíkurborg
Umhverfis- og skipulagssvið

F.h. umhverfis- og skipulagssviðs,

Erna Hrönn Geirsdóttir, lögfræðingur